

Jana Doležalová, Vladimíra Petrášková

Mezipředmětová výuka finanční gramotnosti na druhém stupni základní školy

Jana Doležalová
Vladimíra Petrášková

Mezipředmětová výuka finanční gramotnosti na druhém stupni základní školy

České Budějovice 2021

Seznam spoluautorů:

Mgr. Jana Doležalová

doc. RNDr. Vladimíra Petrášková, Ph.D.

Mezipředmětová výuka finanční gramotnosti na druhém stupni základní školy

Grafický návrh obálky: Mgr. Karel Řepa, Ph.D.

Sazba: Mgr. Přemysl Rosa

Vydalo nakladatelství: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích,
Pedagogická fakulta

Počet stran: 62

Výhrada práv:

Všechna práva vyhrazena. Reprodukce a rozšiřování díla nebo jeho částí jakýmkoliv způsobem jsou bez písemného souhlasu nakladatele zakázány, s výjimkou případů zákonem výslovně povolených.

1. vydání

© Jana Doležalová, Vladimíra Petrášková 2021

© Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, 2021

ISBN 978-80-7394-878-8

Obsah

Úvod.....	4
1. Finanční gramotnost a matematická gramotnost.....	5
2. Finanční gramotnost a čtenářská gramotnost.....	16
3. Finanční gramotnost a digitální gramotnost.....	29
4. Finanční gramotnost a polytechnická výchova.....	42
5. Didaktické hry s tematikou finanční gramotnosti	48
5.1. Rozhodni se správně	49
5.2. Make the right choice.....	52
5.3. Stačí jedno slovo – Indicie	53
6. Zajímavé aktivity do hodin	57
6.1 Aktivita do hodiny hudební výchovy.....	57
6.2 Aktivita do hodiny českého jazyka	58
Závěr	61
Literatura.....	62

Úvod

Problematika finanční gramotnosti se v rámci České republiky dostala do popředí zájmu v 90. letech minulého století, kdy centrálně plánovaná ekonomika přešla na tržní hospodářství. V této době začaly vznikat komerční banky, nové pojišťovny a rozšířila se také nabídka finančních produktů/služeb. Porozumění široké a mnohdy nepřehledné nabídce produktů/služeb dělalo problém široké populaci, neboť se u ní předpokládala určitá míra znalostí, zkušeností a schopnosti orientovat se v dané problematice, tzn. určitý stupeň finanční gramotnosti. Tuto dovednost populace po revoluci bohužel postrádala. Do učebnic matematiky se začaly postupně vracet úlohy zabývající se finančními výpočty, především jednoduché a složené úrokování.

Druhá vlna zájmu o problematiku zvyšování finanční gramotnosti spotřebitele byla podnícena finanční krizí v roce 2007. Po jejím skončení mnozí ekonomové poukázali na to, že jednou z mnoha příčin této finanční krize bylo nevhodné chování spotřebitelů ve vyspělých zemích, především v USA (srov. Allen, 2010). V důsledku krize se problematika finančního vzdělávání spotřebitelů dostala do popředí zájmu nejedné vlády/státu, neboť jak uvádí Rutledge (2010), pozitivní zkušenosti ekonomicky vyspělých států ukazují, že finanční gramotnost a finanční vzdělávání může být efektivní formou ochrany spotřebitele. Také v rámci ČR byla učiněna celá řada kroků vedoucích k posílení spotřebitele na finančním trhu. Jedním z nich bylo zavedení finančního vzdělávání na všech typech škol. Byly vymezeny standardy finanční gramotnosti (srov. MF ČR, 2007), které byly posléze implementovány do RVP pro všechny typy škol, implementace byla dokončena v roce 2013. V roce 2017 došlo k revidování standardů vycházející již z desetileté zkušenosti s výukou finanční problematiky.

Musíme konstatovat, že v rámci ČR neexistuje jednotný přístup v oblasti finančního vzdělávání. Každá škola se k němu postavila jinak. Některá zavedla předmět Finanční gramotnost, jiná ji vyučují v rámci předmětu Matematika a Občanská výchova, jiná zvolila mezipředmětový přístup. V této publikaci se zaměříme na budování finanční gramotnosti prostřednictvím mezipředmětové výuky, a to ve školních vyučovacích předmětech matematika, český jazyk, informatika a polytechnická výchova. Aktivitu směřující do těchto předmětů budou doplněny didaktickými hrami vytvořenými jednou z autorek této práce.

1. Finanční gramotnost a matematická gramotnost

Finanční gramotnost má nejbližší k matematické gramotnosti. Proto je také finanční gramotnost z velké části zapojována do hodin matematiky. Ať už je to od úloh zaměřených na nakupování, rodinný rozpočet až po využívání vlastních materiálů, které nám „přináší život“. Do výuky je vhodné zařazovat aktivity, které využívají reklamy a reklamní letáky (např. reklama na mobilního operátora, reklama na půjčky, ...). V těchto případech není potřeba vytvářet další materiál, jako jsou např. pracovní listy, neboť stačí použít daný letáček a se žáky vyhodnotit výhodnost či nevýhodnost reklamovaného produktu/služby, pravdivost či nepravdivost inzerovaného textu.

Pokud pracujeme s letáky jednotlivých obchodních řetězců, musíme upozornit na skutečnost, že pokud počítáme s procenty a „pře počítáváme“ jednotlivé slevy výrobků, můžeme obdržet jiný výsledek – zpravidla je sleva, kterou žáci vypočítají, vyšší než sleva uváděná, což není v rozporu s pravdivostí reklamy. Důvodem je, že cílem marketingu je, aby výsledná cena byla lákavá pro spotřebitele. Uvedme příklad. Sedací souprava za původní cenu 21 899 Kč stojí po slevě 22 % 16 999 Kč. Pokud ale žák bude chtít ověřit pravdivost reklamy, dostane cenu po slevě 17 081,22 Kč, což je 22,375 %. Poté je vhodné se žáky diskutovat o tom, proč tomu tak je.

Na ukázkou propojení finanční a matematické gramotnosti jsme vybrali tři témata. Vzhledem k tomu, že je vhodné do výuky zařazovat příklady, které nás vedou k zamyšlení se nad naším „spotřebitelským“ smýšlením anebo nad vyhodnocováním nabídek trhu, je samozřejmé, že se neobejdeme bez využití IT dovedností. Propojením finanční gramotnosti a digitální gramotnosti se budeme dále zabývat v kapitole 3.

Jako ukázkou propojení matematické a finanční gramotnosti jsme zvolili tři aktivity, a to na téma:

- a) Využití lineárních funkcí k vyhodnocování tarifů mobilních operátorů
- b) Nakupování
- c) Tvorba ceny (DPH).

Aktivita 1

Téma: Využití lineárních funkcí k vyhodnocování tarifů mobilních operátorů

Cílová skupina: 14–15 let

Cíl: vyhledat nevýhodnější produkt/službu s ohledem na potřeby spotřebitele

Pomůcky: program GeoGebra či jiný software, reklamní leták, papír, tužka

Metodický komentář

Při této aktivitě si žáci zvolí mobilního operátora a najdou jeho nabídky služeb. Následně vyhodnocují, která je nejvýhodnější, a to s ohledem na provolané minuty. V prvním kroku jednotlivé nabídky matematizují. Úlohu mohou řešit početně i graficky. Při grafickém řešení je vhodné použít program GeoGebra či jiný volně dostupný matematický program. Pokud jsme při své výuce zavedli definiční obor funkce, můžeme úlohu dále rozvést.

Zadání

Dostali jsme tři nabídky od mobilního operátora. Rozhodni se, která nabídka pro tebe bude pravděpodobně nejvýhodnější. Své rozhodnutí zdůvodni.

1. nabídka

Volné minuty 0, cena za jednu minutu 1,50 Kč

2. nabídka –

Volné minuty 50, cena za každou další minutu 1,75 Kč

3. nabídka

Neomezený tarif za 499 Kč

Řešení

Vytvoříme rovnice lineární funkce pro jednotlivé nabídky. Je to ideální možnost, neboť se nám zde objevuje přímá úměrnost, lineární funkce i konstantní funkce.

1. nabídka

$$y = 1,5x$$

2. nabídka

$$y = 1,75(x - 50), \text{ tedy } y = 1,75x - 87,5$$

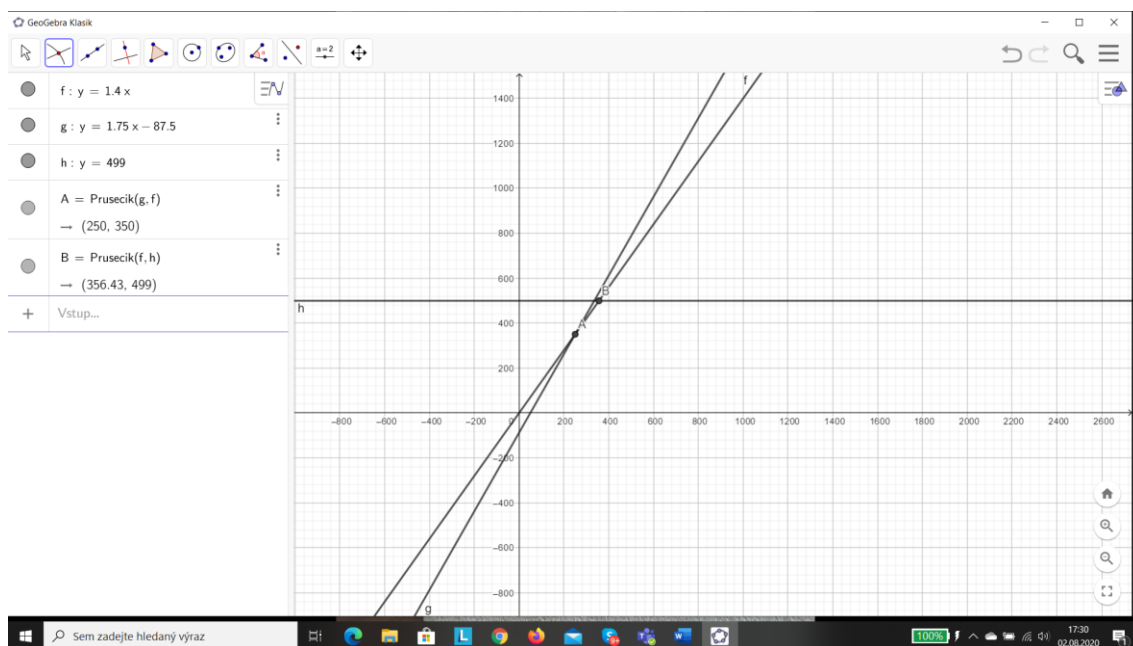
3. nabídka

$$y = 499$$

Grafy jednotlivých funkcí zaneseme do programu GeoGebra, označíme hledané průsečíky (Obr. 1) a vyhodnotíme nabídku.

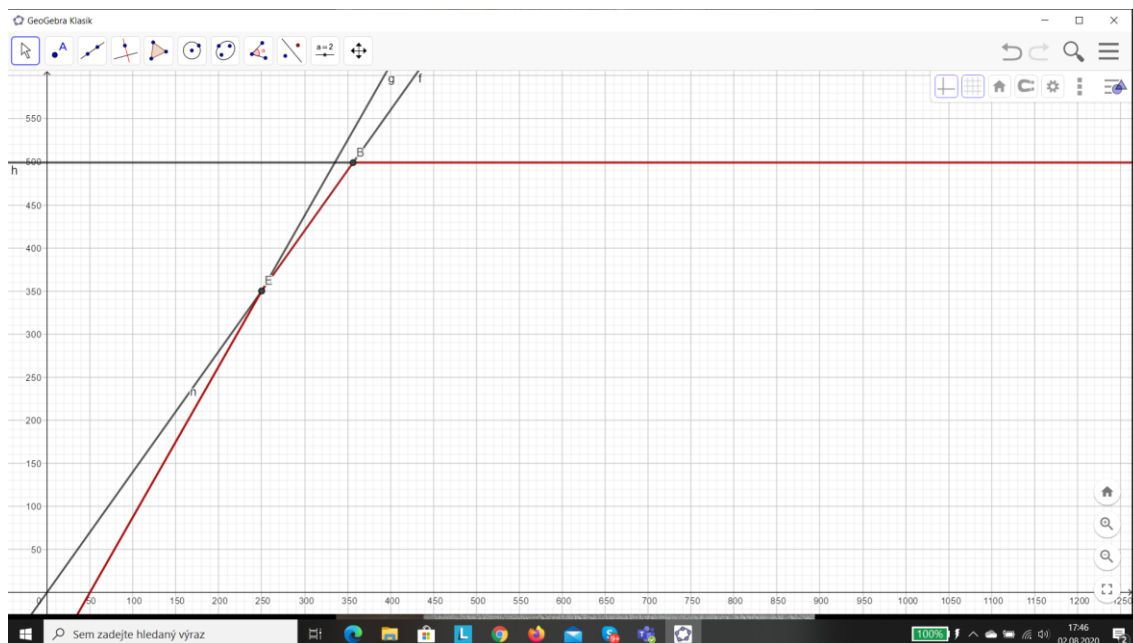
Zjistíme, že do 250 provolaných minut je pro nás vhodný 2. tarif. Pokud provoláme více jak 250 minut, ale méně než 356 minut volíme 1. tarif. Pokud předpokládáme, že provoláme více než 356 minut, pak nejvýhodnější je 3. tarif.

Pro žáky, kteří budou dříve hotovi, můžeme doporučit ještě graf zpřehlednit. Pokud pracujeme s definičním oborem funkce, můžeme ještě s funkcemi a grafy dále pracovat (Obr. 2).

Obrázek 1: Grafické znázornění jednotlivých nabídek mobilního operátora

Obrázek 2: Grafické znázornění jednotlivých nabídek mobilního operátora s přihlédnutím k definičnímu oboru

Aktivita 2

Téma: Nakupování

Cílová skupina: 12–13 let

Cíl: seznámení se s cenami výrobků/služeb a jejich tvorbou

Pomůcky: účtenka, internet, nakoupené potraviny či jiné zboží

Metodický komentář

Úloha 1: Uděláme dva podobné kontrolní nákupy ve dvou různých obchodech. Potraviny vybíráme hlavně podle země původu. Je dobré zaměřit se na takové produkty, které jsou jednak vyráběny v dané lokalitě a jiné jsou naopak vyrobené ve vzdáleném místě, nejlépe v jiné zemi. Podle nákupu sestavíme tabulky na výpočty. Žáci pracují ve skupinách.

V prvním kroku žákům představíme nákup. Do připravené tabulky mají odhadnout cenu nákupu. Poté žákům poskytneme originál účtenky (u pokladny si rovnou vyžádáme kopie účtenek, aby každá skupina žáků měla svoji účtenku). Žáci porovnají odhad se skutečnou cenou.

V dalším kroku žáci spočítají, zda jim na nákup peníze stačí. Pokud ne, hledají kombinaci těchto dvou nákupů vyhledáním levnějšího zboží tak, aby se jim podařilo splnit zadaný limit (tj. 150 Kč).

Úloha 2: Pomocí Google Maps žáci zjistí, kolik jednotlivé výrobky musely nacestovat kilometrů, než jsme si je mohli koupit.

Provádíme diskuzi o ceně v závislosti na „nacestovaných“ kilometrech. V tomto okamžiku do diskuze bude vstupovat i kvalita výrobku.

Celá aktivita je zaměřena na matematickou gramotnost, digitální gramotnost, finanční gramotnost, ale především uvědomění si významu nakupování potravin od lokálních dodavatelů.

Zadání

Úloha 1

Maminka vám nechala doma seznam věcí, které máte odpoledne nakoupit. Zapomněla vám však dát peníze a vy máte pouze 150 Kč. Bude vám tato částka na nákup stačit?

Chléb		
2 housky		
Mléko		
Sýr plátkový		
Jogurt		
Šunka		
Kuřecí stehna		

Úloha 2

Zaznamenej, kolik kilometrů „nacestoval“ výrobek do obchodu do města/vesnice, ve které bydlíte.

	Jednota	Tesco
Chléb		
Housky		
Mléko		
Sýr plátkový		
Jogurt		
Šunka		
kuřecí stehna		
Celkem		

Aktivita 3 (Koldová, Petrášková et al., 2020, s. 90)

Téma: Tvorba ceny (DPH)

Cílová skupina: 12–13 let

Cíl: seznámení se s tvorbou ceny (DPH)

Pomůcky: účtenka, internet

Metodický komentář

- a) Dříve než se žáci seznámí se zadáním úlohy, proběhne v rámci třídy diskuse, zda a kde žáci nejčastěji nakupují. Zda účtenky, které si s sebou přinesli, jsou z nákupů, při kterých byli osobně. Pro potřeby aktivity je dále vhodné zjistit, zda a do jaké míry oni sami, nebo jejich rodiče účtenky následně kontrolují. Zda si všímají položek, které jsou na účtence uvedené, a zda jim rozumí?
- b) Žáci si následně prohlédnou své účtenky a pomocí nich zjišťují, jaké sazby DPH jsou v České republice stanoveny zákonem o DPH.
- c) Po společné kontrole jsou žáci vybídnuti, aby jednotlivé položky doplnili do tabulky. Zjišťují tak, jaké sazbě DPH jednotlivé produkty podléhají. Zřejmě nikdo nenalezne na své účtence produkty/služby, které by byly plně osvobozeny od

DPH. Lze tedy tyto informace doplnit v rámci společné diskuse nad jednotlivými položkami tabulky.

- d) Posledním krokem aktivity je, aby žáci překontrolovali výpočtem, že obchodník správně vypočetl výši odvedené DPH z jejich nákupu. Žáci tak zjistí, jak se promítá sazba DPH do ceny zakoupeného produktu. Lze dále debatovat, zda obchodníci vždy uvádějí ceny s již započtenou DPH při prodeji produktu tak, jak ji vidí na účtence.

Rozšiřující aktivita

Aktivitu lze dále rozšířit o debatu, jak se vytváří konečná cena produktu. Co vše musí obchodník zohlednit?

Zadání

Zajistěte si několik účtenek od různých obchodníků (např. z restaurace, lékárny, knihkupectví, prodejny potravin, drogerie ...).

- a) Prohlédněte si své účtenky. Zjistěte, jaké informace účtenka poskytuje.
- b) Pomocí informací uvedených na účtence, určete, jaké jsou sazby DPH v České republice.
- c) Do uvedené tabulky rozdělte výrobky z vašich účtenek podle kategorií: základní sazba DPH, 1. snížená sazba DPH, 2. snížená sazba DPH, produkty osvobozené od DPH.

Základní sazba DPH	1. snížená sazba DPH	2. snížená sazba DPH	Produkty osvobozené od DPH

- d) Vyberte si jednu účtenku a výpočtem překontrolujte, zda výše odvedené DPH z nákupu, která je deklarována obchodníkem na účtence, je skutečně správně stanovena.

Řešení

- a) Žák se v úvodní diskuzi seznámí s jednotlivými položkami uvedených na účtence. Základní pojem aktivity je daň z přidané hodnoty (DPH), který je potřeba vymežit:

Daň z přidané hodnoty (DPH) je nepřímá daň aplikovaná na většinu zboží a služeb. Spotřebitel platí tuto daň jako součást konečné ceny výrobku/služby. Zjednodušeně řečeno, k ceně zboží/služby obchodník připočte částku (zvanou DPH), která se pak odvádí státu. Spotřebitel kupuje zboží/službu navýšenou o tuto částku.

Dále bude žák seznámen s náležitostmi účtenky, které se řídí stanovami několika zákonů:

Podle zákona o EET na účtence musí být uvedeny následující informace: Fiskální identifikační kód (FIK) – generuje Finanční správa ve chvíli vytvoření záznamu nahlášení tržby obchodníkem, Daňové identifikační číslo poplatníka (DIČ, popřípadě IČ), Označení provozovny – číslo, které obchodník získá po zaevidování na portálu Daňové evidence, Označení pokladního zařízení – číslo pokladny přidělené z evidence tržeb, Pořadové číslo účtenky, Datum a čas přijetí tržby, nebo čas vystavení účtenky, pokud je vystavena dříve, Celková částka tržby, Bezpečnostní kód poplatníka, Údaj o způsobu evidence – běžný, nebo zjednodušený režim.

Zákon O ochraně spotřebitele a Živnostenský zákon dále stanovují, že na účtence musí být uvedeno: data prodeje výrobku nebo poskytnutí služby, o jaký výrobek nebo o jakou službu se jedná, za jakou cenu byl výrobek prodán nebo služba poskytnuta a identifikační údaje prodávajícího.

Zákon o DPH stanovuje, aby na účtence byly uvedeny dále tyto údaje: datum uskutečnění zdanitelného plnění nebo datum přijetí úplaty, a to ten den, který nastane dříve, pokud není shodné s datem vystavení. Dále musí být uvedena výše sazby DPH (uvedeno v % a poté v Kč), celková cena nákupu.

Pro přehlednost je uveden vzor účtenky (Obr. 3).

CUKRÁRNA ŠÁRKA			
Aldova 13, 123 45 Horní Dolní			
Tel.: 123 456 789			
IČ: 12345678 DIČ: CZ 12345678			
DIČ pověřujícího: CZ 12345678			
Provozovna: 1		Pokladna: 001	
Datum: 16.10.2017		Číslo účtenky: 000007	
Čas: 9:15:43			
<hr/>			
položka číslo 1		100,00 KčA	
položka číslo 2		100,00 KčB	
položka číslo 3		100,00 KčC	
<hr/>			
DPH			
sazba	základ daně	daň	celkem
A10%	90,90	9,10	100,00
B15%	86,95	13,05	100,00
C21%	82,64	17,36	100,00
<hr/>			
Celková částka tržby	Celková částka: 300,00 Kč		
<hr/>			
Režim tržby	Režim tržby: běžný		
FIK	FIK XXXXXXXX-XXXX-XXXX-XXXX-XXXXXXXXXXXX-XX		
BKP	BKP XXXXXXXX-XXXXXXXX-XXXXXXXX-XXXXXXXX-XX XXXXXX		
	PKP XX XX XX		

Obrázek 3: Vzor účtenky (zdroj: uctenkovka.cz)

b) Na základě přinesených účtenek žáci konstatují, že v České republice jsou stanoveny následující sazby DPH:

- základní sazba (21 %),
- první snížená sazba (15 %),
- druhá snížená sazba (10 %).

Svá zjištění ověří pomocí internetu, přičemž by měli objevit, že jsou i produkty (služby a zboží), které jsou osvobozené od DPH. Produkty osvobozené od sazby DPH jsou například: rozhlasové a televizní vysílání, finanční činnosti, penzijní činnosti, pojišťovací činnosti, výchova a vzdělávání, zdravotní služby a dodání zdravotního zboží, sociální pomoc a provozování loterií a jiných podobných her.

c) Pro vzorové řešení budeme vycházet z níže uvedených účtenek:

Restaurace Vatikán
Zahrádka
Lannova tř. 238/2
370 01 České Budějovice
IČ 280 74 971
č. a š.s.r.o.

Obsluha :SMENA 2 st 23.09.2020 12:05:48
POS:POS_1 účtenka č.:49522
Stůl: 71

Počet	Název	Čelkem Kč
1 x	Plněné knedlíky	119,00
1 x	0,3l Budvar 10	23,00
Mezisoučet		142,00
S SEBOU		142,00
DPH 10%		12,91
Celkem placeno		142,00
Přepočet Euro=25,64		5,54

BILLA

BILLA, SPOL. S R.O., MODLETICE 67
251 01 ŘÍČANY U PRAHY
FIL.ČESKÉ BUDĚJOVICE, JERONÝMOVA.
DIČ:CZ00685976 IČ:00685976
WWW.BILLA.CZ

Datum: 08.10.2013 Čas: 18:00

RIO JABLKO 1L	B	34.90
SLEVA BILLA CLUB (RIO JABLKO 1L		-13.00 21.90)
RELAX 100%	B	42.90
SLEVA BILLA CLUB (RELAX 100%		-18.00 24.90)
4 x 7.90		
CIABATTA JUNIOR	B	31.60
4 x SLEVA (CIABATTA JUNIOR		-16.00 15.60)
BÍLÉ VÍNO	C	119.90
SLEVA BILLA CLUB (BÍLÉ VÍNO		-40.00 79.90)
MY UBROUSKY	C	19.90
ZOTTARELLA	B	37.90
SLEVA BILLA CLUB (ZOTTARELLA		-6.00 31.90)
PERSIL TAB.30KS CO	C	179.90
2 x SLEVA (PERSIL TAB.30KS CO		-80.00 99.90)
PERSIL TAB.30KS CO	C	179.90
2 x SLEVA (PERSIL TAB.30KS CO		-80.00 99.90)
HALLS ORIGINAL	B	16.90
SLEVA (HALLS ORIGINAL		-7.00 9.90)
Mezisoučet	CZK	403.80
Zaokrouhlení	CZK	0.20
Celkem	CZK	404.00
=====		
PŘIJATO v hotovosti		504.00
V RÁČENO	CZK	100.00
Děkujeme za Váš nákup !		
3 : 15% DPH z	90.65 =	13.60
3 : 21% DPH z	247.73 =	52.02

Základní sazba DPH	1. snížená sazba DPH	2. snížená sazba DPH	Produkty osvobozené od DPH
Bílé víno (alkohol)	jablka	Služba – stravování v restauraci	
Ubrousky	džus		
Tablety na praní - Persil	Pečivo - ciabatta		
	Zottarella - sýr		
	Halls - bonbony		

d) Žák vybere např. položky s DPH ve výši 15% na účtence z prodejny Billa.

Očekávané řešení:

Celková cena zboží v sazbě DPH 15 %:

$$21,90 + 24,90 + 15,60 + 31,90 + 9,90 = 104,2 \text{ Kč.}$$

$$\text{DPH: } \frac{104,2}{115} \cdot 15 = 13,6 \text{ Kč}$$

Při porovnání zjištěné výše DPH výpočtem a deklarované obchodníkem na účtence, žák zjistí, že hodnoty jsou stejné.

Poznamenejme, že obchodník postupoval při výpočtu DPH jiným způsobem. Na účtence je uvedeno: 15 % DPH z 90,65 = 13,60 Kč. Vychází se z jiného základu než v očekávaném řešení. Uvedený základ byl získán tak, že celková cena zboží v sazbě

$$\text{DPH 15 \% byla přepočtena na 100 \% (tj. } \frac{104,2}{115} \cdot 100 = 90,65).$$

Rozšiřující aktivita

Do konečné ceny produktu se započítávají náklady, jakými jsou například: náklady na materiál, mzdové náklady, vlastní náklady výroby, odbytové náklad, zisk (ztráta). Dále je třeba započítat sazby DPH a spotřební daně. Zprostředkovatelé obchodu si ještě dále účtují marži.

2. Finanční gramotnost a čtenářská gramotnost

Při čtení každého textu je potřeba se u žáků zaměřit na porozumění textu. V matematice jde například v případě řešení slovních úloh o jednu ze základních dovedností, kterou potřebujeme u žáků pěstovat. V oblasti finanční gramotnosti lze čtenářskou gramotnost považovat za naprosto klíčovou. To dokládají i výsledky mezinárodního testování úrovně finanční gramotnosti, které proběhlo v roce 2012 v rámci šetření PISA 2012, a které byly shrnuty v závěrečné zprávě ČŠI (2014):

„Složení testů PISA umožňuje sledovat, jak finanční gramotnost souvisí s dalšími oblastmi – gramotností matematickou a čtenářskou. Výsledky šetření ve většině zemí ukazují, že žáci s vysokou úrovní matematické nebo čtenářské gramotnosti zároveň dosahují vysoké úrovně finanční gramotnosti. Naopak znalosti a dovednosti využívané v oblasti finanční gramotnosti mohou zároveň podporovat či jsou do jisté míry shodné se znalostmi a dovednostmi v oblasti čtenářské i matematické gramotnosti.“

Pokud se zaměříme na finanční gramotnost v literatuře, zjistíme, že objevujeme texty s touto tematikou i tam, kde bychom je vlastně ani neočekávali. Například v pohádce od Josefa Čapka Jak pejsek s kočičkou pekli dort, v Babičce Boženy Němcové, kde se platí bankocetlemi nebo Shakespearův Kupec benátský a jeho neuvěřitelný Shylockův úrok.

V této publikaci použijeme knihu Enšpígl od Jiřího Koláře, ze které jsme vybrali tři texty, které lze v rámci rozvoje finanční gramotnosti používat rozdílným způsobem. Při tvorbě výukových aktivit budeme vycházet z pozice učitele matematiky, který se snaží uplatňovat mezipředmětové vazby. Samozřejmě se může pohled učitele matematiky a pohled učitele českého jazyka lišit. A to je v pořádku. Jenom tato konfrontace nás posouvá dále.

Další aktivita bude vycházet z článku „**Nezaměstnanost v Česku dál klesá**“ (Lidové noviny 10. 3. 2020).

Aktivita 1: Enšpígl u soudu

Téma: ústní kupní smlouva

Cílová skupina: 13 let – 15 let

Cíl: seznámení se s pojmem ústní kupní smlouva a úskalími spojenými s uzavíráním smluv tohoto typu

Pomůcky: internet (hledání informací), papír, tužka, Padlet¹

Metodický komentář

Při práci s textem je pozornost zaměřena jednak na porozumění textu, jednak na význam ústní dohody jako platného závazku. Jak se mění zákony, musí se nutně měnit i postoje lidí. Na příkladu Enšpíglu u soudu žáci vidí proměnu zákonů a z nich plynoucí následky. Důležité je zde také propojení na IT, neboť tak má každý žák možnost se k danému tématu vyjádřit.

Doporučujeme rozdělit aktivitu do 4 kroků:

- čtení textu se žáky – čtete bez závěru příběhu
- hledejte se žáky pravděpodobný závěr příběhu, tzn. hledání odpovědi na otázku „Jak se rozhodli soudci?“. Doporučujeme využít online prostředí Padletu (padlet.com) a stejnou otázku napsat i na nástěnku Padletu. Každý žák zaznamená svůj názor. V podstatě se nám vytvoří tři skupiny odpovědí. Soud rozhodl, že pravdu má Enšpígl (většina žáků), soud rozhodl, že pravdu má handlíř a třetí skupina žáků hledá další možnosti řešení (zamýšlí se nad úrokem...)
- dočteme příběh a učiníme závěr o tom, zda se soudci rozhodli správně
- závěr aktivity – shrnutí a srovnání se současnou právní normou.

---

¹ Padlet je virtuální nástěnka, na kterou můžete připnout v jakkoliv velké skupině lidí cokoli – vzkaz, odkaz na web, obrázek, dokument, vlastní nákres.

Je ideální pro plánování, domlouvání, třídění myšlenek, brainstorming s žáky, a to ať už jste všichni v jedné místnosti nebo kdekoli jinde. Stačí jedna osoba, která se zaregistruje, vytvoří nástěnku a sdílí odkaz. Ostatní se už nikam registrovat nemusí, stačí, když si odkaz otevřou a můžou na nástěnku hned psát.

Zadání

Přečti si následující text a urči, zda se soudci rozhodli správně. Porovnej rozhodnutí soudců se současnou právní normou.

Na trhu v Hildesheimu padl Enšpíglovi do oka kůň jako jiskra. Hned se zeptal koňáře, co chce za toho překrásného koně. „Čtyřicet zlatých!“ řekl pevně koňář. „Dvanáct zlatých ti vysázím na ruku a zbytek ti zůstanu dlužen.“ Handlíř s tím byl srozuměn. Enšpígl mu hned vyplatil dvanáct zlatých, vyskočil na koně a odjel.

Když za tři měsíce přišel koňář vymáhat dluh, řekl mu Enšpígl: „Dohodli jsme se, že ti zůstanu dlužen, tak jakýchpak dvanáct zlatých?“ To se pochopitelně handlíři dvakrát nelíbilo a hnal Enšpíglu k soudu. Když se páni soudci ptali, jak to vlastně bylo, hájil se Enšpígl: „Když jsem kupoval koně, smluvili jsme doslova toto: Kůň byl krásný jako panna a stál 24 zlatých, 12 zlatých jsem obchodníkovi zaplatil na místě při koupi a zbytek jsem se zavázal, že mu zůstanu dlužen. Kdybych mu nyní těch 12 zlatých dal, zrušil bych podmínku, kterou jsem při koupi uzavřel, a tím také celou smlouvu, a druhá strana by mě mohla klidně žalovat.“

Soudci kroutili hlavami, radili se celý den, ale nakonec se usnesli: aby smlouva byla stále v platnosti a nežalovatelná, musí Enšpígl, to je žalovaná strana, zůstat peníze dlužen. A tak je dluží dodnes. (Kolář 1992, s. 128)

Řešení

Závěr příběhu se jeví jako logicky správný. Tzn., soudci rozhodli správně.

Ale co na to současné právní normy?

Byla uzavřena ústní kupní smlouva s tím, že kupující uhradí část peněz ihned a ohledně druhé části kupní ceny nebylo ujednáno, kdy má hradit, tj. není stanovena splatnost. Pokud není stanovena splatnost, je dlužník povinen plnit po výzvě věřitele – věřitel ho může vyzvat kdykoliv, za hodinu, za měsíc, za rok...to znamená po výzvě prodávajícího k úhradě kupní ceny, se druhá část kupní ceny stala splatnou a dlužník ji musí uhradit. Pokud ji neuhradí, dostává se dlužník do prodlení a věřitel se může obrátit na soud. Podle současných právních norem by tedy soud vyhrál koňář.

Poznámka

Podle paragrafu 1725 nového Občanského zákoníku dojde k uzavření smlouvy tehdy, jakmile si strany dojednájí její obsah. Toto ustanovení umožňuje velice neformální způsoby uzavření smlouvy jako například ústní dohodu, či emailovou korespondenci i tam, kde jsme byli doposud zvyklí na povinnost písemného vyhotovení smlouvy s podpisy stran.

Aktivita 2: Enšpíglova pomsta krejčíkům

Téma: karierní výchova

Cílová skupina: 12 let – 13 let

Cíl: rozvoj kreativity a karierní výchovy; propojit čtenářskou gramotnost a finanční gramotnost

Pomůcky: papír, tužka

Metodický komentář

Pozornost je zaměřena na čtenářskou gramotnost, finanční gramotnost, rozvoj kreativity a karierní výchovu.

Žáci si přečtou úryvek z knihy a následně plní 5 úkolů vztahujících se k úryvku. U 5. úkolu doporučujeme práci ve dvojicích.

Zadání

Přečti následující text a vyřeš těchto pět úloh vztahujících se k textu:

1. Krám byl starší název pro obchod. Jak se nazýval člověk, který v krámu prodával?
2. Jaký byl rozdíl mezi trhem a výročním trhem?
3. Mohlo být na jarmarku divadlo?
4. Smlouvání je odvozeno od slova smlouva. Vysvětli, jak tato slova spolu souvisí.
5. Touto řečí vlastně Enšpígl dělal z dnešního pohledu krejčíkům reklamu. Zkusme ale reklamu pozměnit tak, aby krejčíky chválila.

V Brandenburku se Enšpíglovi velice líbilo. Bydlel v hostinci na tržišti a celých čtrnáct dní nic jiného nedělal, než jedl, pil a obveseloval pocestné. Hned vedle hostince byl

krejčovský krám. (1) Tři učedníci vysedávali na vysokém pultě před dílnou, a kdykoli šel Enšpígl okolo, smáli se mu a tropili si šašky z jeho neobvyklého kroje.

Enšpígl mlčel, ačkoli se mu vařila žluč v těle, a netrpělivě čekal na příležitost, aby se pomstil.

Jednoho večera se doslechl, že příští den bude v městě výroční trh (2). Vyšel potmě nepozorovaně z hospody před krejčovský krám a nařízal pilkou sloupky pultu, na kterém vysedávali krejčící.

Udělal to tak šikovně, že nikdo nic nepoznal. Druhý den bylo na náměstí živo a hlučno jako v úlu. Mladý, starý – každý přišel na jarmark podívat se, co nového a laciného je na prodej. (3)

Uprostřed shonu a spěchu, smlouvání a vybírání zaznělo zatroubení pasáka vepřů. (4) V malé chvíli vyběhly ze všech domů na náměstí prasata, svině a podsvinčata a hnaly se, jak byly zvyklé, za svým pastevcem. Také z domu krejčího vyběhl houf prasat. Jedno přes druhé se začalo drbat a třít o sloupky, nesoucí krejčovský pult, který se s rachotem zřítíl, a milí krejčící spadali jak přezrálé hrušky mezi čuníky.

Jak to Enšpígl viděl, přiložil dlaně k ústům a křičel, až se to rozléhalo po celém tržišti:

Lidičky drazí, jsem z toho janek

Považte, naše krejčíky

Odfoukl právě slaboučký vánek

Do houfu mezi čuníky!

Pojďte honem a podívejte!

Ze země však je nezvedejte!

Ti krejčící tam totiž patří:

Jsou to těch podsvinčátek bratři!“

Lidé se sbíhali ze všech stran, smáli se na plné kolo a celé město mělo ten den o čem povídat. (5) (Kolář 1992, s. 80-81)

Řešení

1. Kramář, kramářka. Slovo krám pochází z němčiny.
2. Trhy se konaly obvykle pravidelně, v určitý den v týdnu a nabízely se na nich především potraviny. Výroční trhy byly povolované panovníkem k určitým událostem (povýšení vesnice na město). Nebyla to pouze obchodní záležitost, ale také společenská. Bylo zde k vidění lidové či loutkové divadlo, artisté. Dobré obchody (větší transakce) se domlouvaly v hospodě, kde se také zapily (litkup, aldamáš).
3. Jarmark je jiný název používaný pro výroční trh. Z německé složeniny Jahrmarkt. Jahr - rok, Markt - trh. Proto tam divadlo být mohlo.
4. Smlouváním - pokud se kupující a prodávající dohodne na ceně – dojde k uzavření smlouvy, která vyhovuje jak prodávajícímu tak kupujícímu. Platila určitá pravidla. Například když do smlouvání vstoupil další kupující, platila dohodnutá cena i pro něj.

Aktivita 3: Enšpígl pekařem

Téma: kreativita

Cílová skupina: 11 let – 14 let

Cíl: Vytvoření a představení vlastního podnikatelského záměru. Uvědomění si vlastních schopností a objevování možností, jak jich můžeme využít při volbě povolání.

Pomůcky: papír, tužka, formulář podnikatelského záměru Lean Canvas

Metodický komentář

Tato aktivitu je zařazena jako ukázka jedné z možností, jak začít pracovat se žáky s podnikatelským záměrem (Lean Canvas)².

---

² Plánování je pro podnikání velmi důležité. Bohužel tradiční podnikatelský plán o desítkách stran zabere mnoho času a nemá pro některé typy podniků příliš praktický význam. Proto byl vytvořen Lean Canvas, jednostránková varianta podnikatelského plánu zahrnujícího jen ty nejpodstatnější informace – stručně a přehledně.

Doporučujeme následující postup:

1. Učitel přečte se žáky příběh a podívá se, zda by Enšpígl obstál v dnešním podnikatelském světě.
2. Zpracuje se žáky za Enšpíglu Lean Canvas (viz tabulka 1), interní materiál Schola Empirica z.s. (projekt Učíme se podnikavosti). Společně se žáky vyplňuje podle příběhu Enšpíglův podnikatelský záměr.

<p>1. Příležitosti <i>1.1. Co mě baví, v čem jsem dobrý právě já a moji kamarádi?</i> <i>1.2. Jak vznikají podnikatelské nápady?</i> <i>1.3. Znáám podnikavé lidi ve svém okolí?</i> <i>1.4. Kdo je podnikavý člověk a jaké má vlastnosti?</i></p>	<p>4. Řešení <i>4.1. Co chci vyrábět? Jakou službu či výrobek chci poskytovat? Jak jednoduše popíšu můj nový výrobek nebo službu přiřovnáním k již existujícím řešením?</i> <i>4.2. Jak můj výrobek či služba řeší problémy mých klientů?</i></p>	<p>6. Výjimečnost výrobku či služby pro klienta <i>6.1. V čem je můj výrobek či služba pro klienty jedinečný? Proč ho budou chtít?</i> <i>6.2. Jaké podobné výrobky či služby se již prodávají?</i></p>	<p>7. Moje výhoda proti ostatním <i>7.1. Proč jsem lepší než ostatní? Proč bych výrobek či službu měl dělat zrovna já?</i></p>
<p>2. Potřeby klientů <i>2.1. Co klient potřebuje? Jaké potřeby klienta chci uspokojit? Jaké má klient potřeby nebo problémy, které chci/můžu vyřešit?</i></p>	<p>5. Cesty ke klientům <i>5.1. Kde najdu první klienty?</i> <i>5.2. Jak upoutám pozornost klienta?</i> <i>5.3. Jak se klientům líbí můj výrobek či služba (první zkušenosti)?</i></p>		<p>10. Udržitelný růst <i>10.1. Co znamená úspěch a jak jej měřit?</i> <i>10.2. Jak vytrvat při dosahování stanovených cílů?</i> <i>10.3. Etika podnikání (dobrá pověst podnikatele, dlouhodobá vize a poslání, společenská odpovědnost)</i></p>
<p>3. Klienti <i>3.1. Kdo jsou mí klienti?</i></p>			
<p>8. Náklady <i>8.1. Za co budu muset platit svým dodavatelům či spolupracovníkům a kolik?</i></p>			

Tabulka 1: Struktura podnikatelského záměru (2. stupeň)

3. Vzhledem k tomu, že Enšpígl ještě nic nevěděl o podnikavosti, neřešil problém udržitelnosti, jeho podnikatelský záměr nevyšel. Protože se tomu chceme vyhnout, zkusíme si vypracovat svůj vlastní podnikatelský záměr.

4. Žáci pracují samostatně a pokouší se vyplnit svůj vlastní Lean Canvas.. Je dobré, pokud žáci mají portfolia, založit tento Lean Canvas do portfolia žáka a opakovaně se k němu vracet a dále s ním pracovat.

Zadání

Přečti si úryvek z knihy (Kolář 1992, s.14-17) (viz níže).

Zpracuj:

- a) za Enšpíglu jeho podnikatelský záměr
- b) svůj podnikatelský záměr.

Z Halberstadtu se Enšpígl vydal směrem na Braunschweig. V prvním hostinci, kde zarazil, scházivali se k posezení místní pekaři.

Enšpígl si k nim přisedl, slovo dalo slovo a jeden pekařský mistr se ho zeptal, jakému se učil řemeslu. „Pekařině!“ odpověděl bez dlouhých cavyků Enšpígl. „A nechtěl bys místo? Poslední učedník mi onemocněl a jsem teď na všechno sám. Mám práce, že nevím, kde mi hlava stojí. Hlady trpět nebudeš a na své si taky přijdeš.“

„Proč ne?“ řekl Enšpígl a nastěhoval se k pekaři. Mistr s ním byl spokojen, neboť Enšpígl plnil bez odmluvy všechny jeho příkazy. Jednoho večera mu řekl: „Dnes budeš péci sám, nemám čas ti pomáhat, přijdu se podívat až ráno,“ „A co mám péci?“ zeptal se Enšpígl. „To jsi pekař, když nevíš, co máš péci?“ Enšpígl se místo odpovědi usmál a mlčel. Pekař se domníval, že se za svou hloupou otázku stydí, a žertovně dodal: „Zaděláno máš, tak napeč třeba samé tajtrlíky!“

Když mistr odešel, promísil Enšpígl těsto, nechal je řádně vykynout a potom místo bočnicků, housek a rohlíků nadělal z těsta samé panáky, tenké i břichaté, vytáhlé i mrňavé, pyskaté i pařáté, plešaté i vlasaté, kulaté i placaté, jak je jeho vtipná hlava a dovedné ruce dokázaly.

Ráno, když se mistr přišel podívat do pekárny, strnul hrůzou. Místo kulatých pecní, pěkně pletených housek a válených rohlíků, kam pohlédl – samý panák. Hleděl chvíli na to dopuštění jako na vrata ve skále a potom spustil: „Kluku ničemná, aby tě kat spral! Cos to napekl?“ „Tajtrlíky, jak jste poručil!“ odpověděl klidně Enšpígl. „Co si s takovým zbožím počnu, šibeničniku?“ „Prodáte!“ „A kdo je koupí? Blázní, ne?“ křičel mistr dál. „Třeba!“ odpovídal nyní už trochu s veselou Enšpígl. „Když jsi tak moudrý, holomku, tak mi hled’ zaplatit těsto a jdi si ten brak prodat sám!“

Enšpígl sáhl bez rozmyšlení do měšce, zaplatil pekaři těsto, narovnal tajtrlíky do nůše a do dvou košů a šel se s nimi postavit na náměstí před radnici.

Netrvalo ani hodinu a měl zboží prodané. Stržil za ně dvakrát tolik, než by dostal za ty nejprovedenější housky nebo rohlíky, neboť figurky tajtrlíků byly tak směšné, vtipné a jako živé, že kdokoliv šel kolem, neodolal, aby si alespoň jednoho tajtrlíka neodnesl domů pro potěšení sobě a svým dětem, které mohly na panácích oči nechat.

Řešení

a)

<p>1. Příležitosti <i>Baví mě rozveselovat lidi. Vždy je kolem mě veselo. Mám dobré a veselé nápady, které by mi mohly trochu vydělat.</i></p>	<p>4. Řešení <i>Budu vyrábět tajtrlíky. Budou mít vtipné obličejky, každý, kdo půjde okolo, si je bude chtít koupit, protože se na ně pečivo bude „smát“.</i></p>	<p>6. Výjimečnost výrobku či služby pro klienta <i>Všichni vyrábějí jenom nudné pečivo. Moje pečivo bude stejně chutné (také je ze stejného těsta), ale navíc bude mít originální tvary. Spokojený tak nebude jenom žaludek, ale i mysl, která se bude usmívat.</i></p>	<p>7. Moje výhoda proti ostatním <i>Mám vtipné, trefné a zábavné nápady. Na trhu nic takového není.</i></p>
<p>2. Potřeby klientů <i>Chci prodávat stejně dobré pečivo jako mistr, ale bude jedinečné. Už žádné nudné pečivo.</i></p>	<p>5. Cesty ke klientům <i>Půjdu na trh a uvidím. Určitě zase všechno prodám.</i></p>		<p>10. Udržitelný růst <i>Bylo by dobré v pečení pokračovat, ale mistr už mě tam nechce. Tak půjdu zase dál. Třeba najdu jinou pekárnu.</i></p>
<p>3. Klienti <i>Obyčejní lidé na trhu.</i></p>			
<p>8. Náklady <i>Zaplatil jsem mistrovi cenu těsta.</i></p>		<p>9. Cena <i>Prodal jsem ho za jednu tolik.</i></p>	

Tabulka 2: Podnikatelský záměr Enšpígla

b)

1. Příležitosti	4. Řešení	6. Výjimečnost výrobku či služby pro klienta	7. Moje výhoda proti ostatním
2. Potřeby klientů	5. Cesty ke klientům		10. Udržitelný růst
3. Klienti			
8. Náklady		9. Cena	

Tabulka 3: Podnikatelský záměr (pro žáky k vyplnění)

Aktivita 4

Téma: Nezaměstnanost a trh práce

Cílová skupina: 12 let-14 let

Cíl: Na textu z novin ukázat, že k pochopení a správné interpretaci obsahu textu je třeba propojit finanční, čtenářskou a matematickou gramotnost, popř. digitální.

Pomůcky: novinový článek, tužka, papír, internet

Metodický komentář

Aktivitu doporučujeme provádět v hodině matematiky. Na úvod je vhodné zopakovat pojmy jako je trh práce a nezaměstnanost. Při vyhledávání potřebných informací na internetu lze použít nejen počítač, ale i mobily či tablety.

Zadání

Přečti si níže uvedený článek a najdi odpovědi na otázky, které následují za článkem:

Nezaměstnanost v Česku dál klesá (Lidové noviny 10. 3. 2020)

Nezaměstnanost v Česku klesla v únoru na tři procenta z lednových 3,1 procenta. Počet lidí bez práce se snížil o téměř tři tisíce na 227 369, což je nejnižší únorová hodnota od roku 1997. Volných míst v únoru přibylo proti lednu o přibližně deset tisíc na 351 624. Podle ekonomů nezaměstnanost v jarních měsících zřejmě ještě mírně klesne v souvislosti s nástupem sezonních prací. Z regionů republiky měla ke konci února nejnižší nezaměstnanost stejně jako v lednu Praha, kde podíl lidí bez práce stagnoval na 1,9 procenta. Nejvyšší zůstal podíl nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji, kde stejně jako v lednu dosáhl 4,6 procenta. Z jednotlivých okresů měla nejnižší nezaměstnanost oblast sousedící s Prahou - okresy Praha-východ s podílem lidí bez práce 1,2 procenta a Praha - západ s 1,5 procenta. Nejvyšší byla nezaměstnanost na Karvinsku s 6,9 procenta a na Bruntálsku a Znojemsku, kde činila shodně 5,9 procenta.

Zjisti:

1. O kolik procent klesla nezaměstnanost v České republice v únoru oproti lednu?
2. Kolik lidí bylo nezaměstnaných v lednu?
3. O kolik procent se zvýšil počet volných míst v únoru oproti lednu?

4. O kolik procent byla vyšší nezaměstnanost v oblasti s nejvyšší nezaměstnaností a s nejnižší nezaměstnaností?

5. Naplní se předpověď ekonomů na jarní měsíce? Vysvětli.

Vyhledej na internetu – vše se týká období únor 2020

6. Jaká byla nezaměstnanost v Jihočeském kraji (vyjádřeno v procentech)?

7. Jaký okres v Jihočeském kraji měl největší nezaměstnanost a jaký měl nejnižší nezaměstnanost?

8. Jak velká nezaměstnanost byla v okrese Prachatice?

9. Objevil jsi něco dalšího zajímavého při hledání informací?

Řešení aktivity Nezaměstnanost a trh práce

1. Nezaměstnanost v České republice klesla v únoru o 0,1 %.

2. Nezaměstnaných v lednu bylo 230 369 lidí.

3. 100 % je 341 624, zvýšil se o 2,9 %.

4. $6,9 - 1,2 = 5,7$

5. Nenaplní – nepředvídatelná doba koronavirová.

6. Jihočeský kraj - 2,6 %

7. Nejnižší – okres České Budějovice 1,89 %

nejvyšší – okres Český Krumlov 4,07 %

8. Okres Prachatice – 2,58 %

3. Finanční gramotnost a digitální gramotnost

Digitální gramotnost se v letošním roce (2021) stala předmětem celé řady diskuzí, a to hlavně mezi učiteli. Důvodem bylo vydání revidovaného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. *„Cílem této revize bylo modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století. Nový RVP ZV zavádí vzdělávací oblast Informatika a rozvoj digitální gramotnosti žáků zařazuje na úroveň klíčové kompetence.“*³

Jedním z cílů základního vzdělávání se stalo „.....: *pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života*“ (RVP ZŠ, s. 9).

Stávající klíčové kompetence (kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní) se rozšířily o další kompetenci, a to kompetenci digitální. Dle této kompetence na konci základního vzdělávání žák:

- *„ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít*
- *získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu*
- *vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků*
- *využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce*

---

³ RVP pro základní vzdělávání, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) (nuv.cz)

- *chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání*
- *předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky“ (RVP ZŠ, s. 13).*

V této kapitole se pokusíme o návrh aktivit směřující k rozvoji digitální gramotnosti v souvislosti s rozvojem finanční gramotnosti. Za tímto účelem doporučujeme mezipředmětovou spolupráci učitelů. V našich navrhovaných aktivitách nejde pouze o spolupráci učitelů vyučujících IT, občanskou výchovu a matematiku, ale i ostatních školních předmětů, např. učitele českého jazyka.

Metodický komentář k aktivitám 1,2

Učitel matematiky vytipuje témata, která by byla v daném roce a v daném ročníku vhodná ke zpracování. Např.: banky v České republice; bankovky; mince; dluhová past; DPH; RPSN; půjčky; investice; aktivní, pasivní příjem; rodinný rozpočet; exekuce; nakupování na internetu; reklamace; mzda, plat; kapesné; půjčka, úrok, úročení; platební karty; cizí měny, cestujeme do zahraničí.

Každý žák si vybere jedno téma, které zpracovává ve škole při hodinách IT, a to např. v prostředí MS PowerPoint (cca 3 vyučovací hodiny). Pokud práci nestihne v rámci hodin IT, dodělá ji doma. Žák dané téma následně prezentuje. Prezentování může proběhnout nejen s osobní účastí v rámci vyučovací hodiny, ale i online, čímž dochází k seznamování se s novým prostředím (např. MS Teams, Google Meet, Zoom, ...). Při prezentování online se žák seznámí i s celou řadou poznatků, např. jak sdílet obrazovku. Z hlediska IT se hodnotí kvalita vytvořené práce (výstižnost textu, grafické zpracování, ...) – hodnotí učitel IT, z hlediska matematiky, resp., občanské výchovy správnost předneseného problému (všechna témata musí být ve škole již probrána, jde o shrnutí získaných poznatků) – hodnotí učitel matematiky, resp. občanské výchovy. Z hlediska českého jazyka se hodnotí nejen gramatické chyby, ale i vyjadřování prezentujícího – hodnotí

učitel českého jazyka. Na závěr zhodnotí vystoupení a prezentaci v PowerPointu spolužáci. Prezentace by měla končit diskuzí k danému tématu.

V Aktivitě 1 a 2 můžeme nahlédnout na zpracování tématu Dluhová past, přičemž při zpracování se vychází ze dvou různých přístupů – užití MS PowerPoint a editovacího programu PhotoFiltre pro fotografie.

Poznámka k Aktivitě 3

Cílem Aktivitě 3 je tvorba pracovních listů (PL) na libovolné téma z oblasti finanční gramotnosti. Pracovní listy/aktivity lze sice využít již připravené od různých společností, ale jejich nevýhodou je, že ne vždy odpovídají probíranému učivu. Další možností je, že si pracovní listy/aktivity může vytvořit sám učitel a potom reflektují přímo na problém, který učitel sleduje. My jsme přistoupili k další možnosti, a to, že PL vytvoří sami žáci za podpory MS Word.

Aktivita 1

Téma: Dluhová past

Cílová skupina: 13 let – 15 let

Cíl: Zopakovat problematiku následků při špatném zhodnocení budoucí možnosti splácet svůj dluh. Zopakování prezentovat pomocí aplikace MS PowerPoint. Propojit finanční, čtenářskou a digitální gramotnost.

Pomůcky: počítač, MS PowerPoint, internet

Metodický komentář

V rámci hodiny občanské výchovy, resp. matematiky se žák seznámí s problematikou finančního plánování a úskalími spojenými v případě nedodržení splácení pohledávek věřiteli. V hodinách ICT je žák seznámen se základy práce v MS Office: Word, Excel, PowerPoint. Své znalosti z daných školních předmětů uplatní při tvorbě prezentace na téma: Dluhová past. Prezentaci začne zpracovávat v rámci hodin ICT pod dohledem vyučujícího, poté dokončuje doma. Při zpracování prezentace nemusí pouze čerpat z informací, které získal ve škole, ale může je vyhledávat na internetu, konzultovat daný problém s rodiči, kamarády, ...

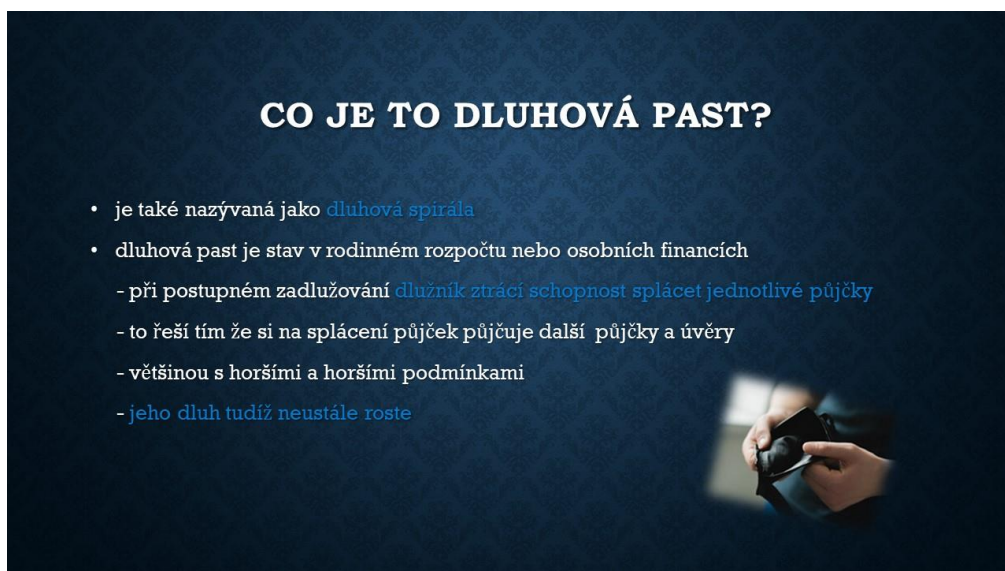
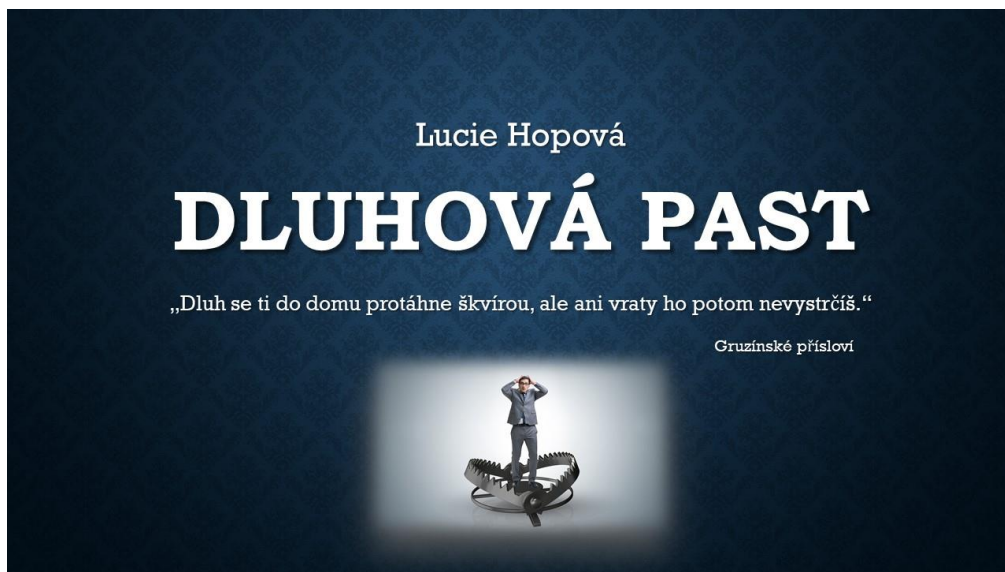

Dále se řiďte pokyny z Metodického komentář k aktivitám 1,2

Úkol: Vytvoření prezentace v PowerPointu na téma: Dluhová past

Řešení

Ukázka práce žákyně osmého ročníku

JAK SE ČLOVĚK DOSTANE DO DLUHOVÉ PASTI?

- do dluhové pasti se lidé mohou dostat z několika důvodů
- tyto důvody dělíme na - vnější
- vnitřní

- **Vnitřní důvody**

- patří mezi ně nejčastěji **vlastní předlužení**
  - dlužník má více úvěrů než je schopen splácet
  - většinou jde o **kombinaci různých typů úvěrů**

- **Vnější důvody**

- Patří mezi ně nejčastěji - **ztráta zaměstnání**
  - dlouhodobá nemoc
  - rozvod atd.

CO SE STANE KDYŽ SE ČLOVĚK DOSTANE DO DLUHOVÉ PASTI?

- pokud se člověk zadluží moc hrozí mu **exekuce**
- **způsoby provedení exekuce**
  - srážky ze mzdy a jiných příjmů,
  - příkázání pohledávky (pokud dlužníkovi někdo jiný dluží, je mu příkázáno, aby platil exekutorovi)
  - příkaz k výplatě z bankovního účtu,
  - prodej movitých věcí a nemovitostí.

JAK SE Z DLUHOVÉ PASTI DOSTAT?

- pokud je dlužník neschopný splácet půjčky a úvěry
- jediné řešení je často **osobní bankrot**

CO JE TO OSOBNÍ BANKROT?

- legální a účinná cesta z dluhů ven

JAK FUNGUJE OSOBNÍ BANKROT?

- dlužník žije **5 let** z tzv. **nezabavitelného minima**
- zbytek příjmů jde na splácení dluhů

- za 5 let by se měla splatit **30%** dluhů

CO ZÍSKÁTE VYHLÁŠENÍM OSOBNÍHO BANKROTU?

- bude vám odpuštěno **70%** dluhů
- ochranu před exekutorem
- zastaví se vám úročení

CO BYSTE SI VYBRALI?

Zdroje:

<https://citaty.net/temata/dlhv/>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Dluhová_past

<https://www.fingo.cz/blog/wp-content/uploads/2019/02/dluhova-past.jpg>

<https://www.finparada.cz/6087-Dokazete-poznat-jaka-pujcka-pro-vas-bude-nejlevnejsi.aspx>

<https://blog.homecredit.cz/ambudsman/ambudsman-radi-nesplacete-pujcku-pujckou-2-dil/dluhova-past/>

<https://www.zonky.cz/zonkytimes/financi/sberovsomi-8-dil-nekonecna-dluhova-sputala/>

<https://blog.homecredit.cz/rady-a-navody/vyhnete-se-dluhove-pasti-i-vybiranim-pujky-ai-dejte-na-cas/>

<https://www.novinky.cz/finance/clanek/lacne-ekzutory-nesastari-ani-saha-pravidelne-splacet-dluhy-145764>

https://www.idnes.cz/finance/financi-radce/ekuce-v-najemnim-byte-A170820_173615_vtome_fp

<http://www.fahd.cz/osobni-bankrot/>

<https://www.retaildetail.eu/en/news/food/tesco-right-track-again>

<https://www.euro.cz/bzmvys/promlceci-dluhu-promlceci-lhuta-pohledavka-ekuce-1446210>

<https://www.insolvenca-navrhy.cz/osobni-bankrot.html>

<https://www.info.cz/cesko/nezvlastitelne-dluhy-osobni-bankrot-umozni-novy-start-veritel-ale-nemusi-dostat-nic-4347.html>

<https://pirati10.cz/praha-10-prodej-yetsiny-majetku-miliardove-dluhy-nebo-bankrot/>

<http://il.wp.com/smerbohatstvi.cz/wp-content/uploads/2017/01/n.jpg?m=1880%2C786>

<https://www.bydlo.cz/dominka-skuckova-obchod-s-luxusnim-obleceni>

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.auto.cz%2F>

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.garaz.cz%2F>

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.projekty domu.cz%2F>

Aktivita 2

Téma: Dluhová past

Cílová skupina: 13 let -14 let

Cíl: Vytvoření plakátu na téma Dluhová past. Seznámení se s editovacím programem pro fotografie PhotoFiltre. Propojit finanční gramotnost a digitální gramotnost.

Pomůcky: počítač, internet, PhotoFiltre⁴

Metodický komentář

V rámci hodiny občanské výchovy, resp. matematiky se žák seznámí s problematikou finančního plánování a úskalími spojenými v případě nedodržení splácení pohledávek věřiteli. V hodinách ICT je žák seznámen s editovacím programem PhotoFiltre. Na vytvoření plakátu na téma Dluhová past doporučujeme cca čtyři vyučovací hodiny.

Zadání

Vytvořit plakát na téma Dluhová past.

---

⁴**PhotoFiltre** je kompletní editovací program pro fotografie. Jeho hlavní výhodou je cenová dostupnost a velké množství funkcí a možností, které není možno dohledat u některých jiných programů. V programu lze vytvářet náhledy na fotky pomocí filtrů, vkládat texty, rozmazávat, ostřit, importovat, slepovat fotky dohromady atd. Podporuje většinu obrazových formátů (.bmp, .bmp/rle, .gif, .jpeg, .png, .targa, .tiff, .ico,). Nespornou výhodou je i český návod a fakt, že je k dispozici zdarma pro soukromé použití a výukové účely, pro komerční využití je nutná placená registrace po internetu. Od verze 8 již program bohužel není freeware. [PhotoFiltre Studio - ihned zdarma ke stažení - Sluncecnice.cz \(sluncecnice.cz\)](http://www.sluncecnice.cz)

Řešení

Ukázka práce žáků 8. ročníku ZŠ Vimperk

Dluhová past

dluhová past:
je stav v rodinném rozpočtu
a osobních financích,
při kterém postupné zadlužování
může vést k neschopnosti splácet
jednotlivé zápůjčky a úvěry.

Dluhová past

Dluhová past :
Dluhová past neboli dluhová spirála je situace

- když dlužník není schopen splácet své dluhy
- neustále mu narůstá penále u starých dluhů
- bere si nové dluhy, aby splatil ty staré
- a proto je v

Aktivita 3

Téma: libovolné téma z oblasti FG

Cílová skupina: 13 let-15 let

Cíl: procvičování práce v MS Word – úprava textu, vkládání obrázků... Propojit finanční a digitální gramotnost.

Pomůcky: počítač, internet, MS Word

Metodický komentář

Žáci tvoří pracovní listy/aktivity v rámci hodin informatiky. Doporučujeme, aby vytvořené pracovní listy žáci prezentovali buď ve třídě, ve které se žák učí, anebo v jiné třídě. Pokud je příležitost, je dobré, aby žák prezentoval svůj pracovní list i v jiné škole.

Vytvořené pracovní listy nedoporučujeme již kopírovat, ale sdílet v online prostředí. Jejich vypracování žáci mohou provádět do sešitu (buď ve škole, nebo doma) a poté jednotlivé odpovědi vyhodnotit v rámci hodiny věnující se danému tématu.

Zadání

Vytvoř pracovní list na libovolné téma z oblasti FG.

Řešení

Pracovní list 1 - ukázka práce žákyně osmého ročníku

Téma: exekuce

Věk: 13 let – 15 let

1. Lidé, kteří neumí hospodařit s penězi nebo si vezmou půjčku a nedokáží ji vrátit, se dostanou do (doplň jedno nebo více slov) .....

2. V ČR je přibližně v exekuci
  - a) jeden milion lidí
  - b) sto tisíc lidí
  - c) padesát tisíc lidí

3. Víš, kdo je exekutor?

4. Exekutor

a) může

b) nemůže

vstoupit do prostorů, kde bydlíme bez našeho souhlasu (souhlasu vlastníka).

5. Může exekutor chtít danou částku, kterou dlužíte i po vašich příbuzných? Vysvětli.

6. Co musíme udělat pro to, abychom nikdy nemuseli řešit exekuci?

7. Rozluštíš tato slova?

clduh -

nezeíp -

onazebav -

pajkčů –

8. Kdybys mohl poradit lidem v exekucích, co bys jim řekl?

Pracovní list 2 – ukázka práce žákyně osmého ročníku

Téma: Peníze

Věk: 12 let – 13 let

1. Spoj obrázek s částkou

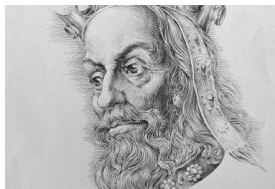
500 Kč

100 Kč

2000 Kč

2. Vypadala padesátikoruna stejně dříve a dnes?

- a) ano
- b) ne, byla papírová
- c) vůbec nebyla

3. Jak se nazývá osobnost na této bankovce?

4. Co to byly bankocetle?

a) cedule v Německu informující o kurzu peněz

b) první kovové mince

c) první papírové peníze

Aktivita 4

Téma: „Rozhovor s osobností“ cílený na problematiku finanční gramotnosti

Cílová skupina: 12 let -15 let

Cíl: Tvorba video reportáže s vybranou osobností na dané téma. Propojení mezipředmětových vazeb – občanská výchova, matematika, finanční gramotnost, IT, přičemž důraz je kladen na rozvoj podnikavosti, na schopnost komunikace, týmovou spolupráci, na kreativní myšlení a organizační schopnosti.

Pomůcky: počítač, mobil, resp. kamera, iPad

Metodický komentář

Při této aktivitě doporučujeme následující postup:

- Žáci si promyslí, s jakou osobností video reportáž chtějí natáčet
- Vymezení tématu, na které žáci video reportáž budou natáčet
- Příprava vhodných otázek
- Žáci osloví osoby, se kterými chtějí reportáž natáčet (nejdříve reportáž bez vědomí žáků domlouvá učitel, především tam, kde se jedná například o osoby, které jsou z jiné školy)
- Vlastní natočení reportáže
- Zpracování reportáže
- Prezentování výsledků ve třídě
- Vlastní zhodnocení video reportáže – vyhodnocení kladů a záporů
- Hodnocení reportáže třídou

Řešení

Příklady témat a osobností vhodných pro video reportáž:

- Video reportáž z rozhovoru se starostou/starostkou na téma zadluženost obyvatel obce/města, ve kterém se nachází škola, kterou žáci navštěvují
- Video reportáž z rozhovoru s ředitelem/ředitelkou vybrané školy na téma výše kapesného žáků dané školy

4. Finanční gramotnost a polytechnická výchova

Pedagogický slovník (Průcha et al., 2013) definuje polytechnické vzdělávání jako vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických oborů a všeobecně technické dovednosti. Polytechnická výchova/vzdělávání by měla rozvíjet znalosti o technickém prostředí a pomáhat vytvářet a fixovat správné pracovní postupy a návyky, podporovat touhu tvořit a práci zdárně dokončit, posilovat zájem o technické obory. Žáci by se v rámci polytechnické výchovy měli naučit používat jednoduché nástroje, pracovat s netradičními materiály a naučit se techniky jejich zpracování.

Předponou „poly“ je zdůrazňována skutečnost, že tato podoba technického vzdělávání zahrnuje více oborů techniky do jednoho integrovaného celku, mnohdy navíc s uplatněním širších souvislostí, zejm. přírodovědných a společenských.

Výsledkem polytechnického vzdělávání by měla být technická gramotnost⁵. Dříve se o rozvoj technické gramotnosti usilovalo v předmětech označovaných jako Pracovní vyučování, Dílny, Technická výchova.

Pro rozvoj technické gramotnosti považujeme za vhodné propojení školy s místními podniky. Takovéto propojení proběhlo v rámci projektu MatemaTech (Matematickou cestou k technice), jehož hlavním řešitelem byla Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V rámci projektu vznikla celá řada aktivit, které lze použít při výuce zaměřené na polytechnické vzdělávání a které lze nalézt na www stránkách projektu MatemaTech <https://www.matematech.cz/>.

V předkládané publikaci nám jde především o rozvoj finanční gramotnosti a propojení s jiným typem gramotnosti, konkrétně v této kapitole s technickou gramotností a matematickou gramotností, tudíž navržené aktivity budou směřovat k naplnění tohoto cíle.

Pokud je do ŠVP dané školy zařazeno šití, tak čtenář může využít navržené aktivity – šití tašky a šití polštářku.

---

⁵ Technickou gramotnost můžeme definovat jako bezproblémové řešení každodenních situací, které vyžadují manipulaci s technikou (2018, s. 37).

Aktivita 1

Téma: Šijeme tašku

Cílová skupina: 13-15 let

Cíl: používat šicí stroj, pracovat s materiálem a naučit se techniky vedoucí k ušití tašky. Propojit polytechnickou výchovu s matematikou a výtvarnou výchovou (podpora mezipředmětových vazeb).

Pomůcky: materiál na ušití tašky (látka, nitě, nůžky, ...), šicí stroj, popř. možno šít v ruce, počítač, internet

Metodický komentář

Tašku žákyně zhotoví při hodinách pracovní činnosti. Poté s tématem věnující se šití tašky pracujte v hodině matematiky (aktivita je zaměřena na ekologický význam látkových tašek) a v hodinách výtvarné výchovy (malování na tašku, grafické návrhy).

Průběh hodiny matematiky: Aktivitu začněte prací s textem, uvedeným na webovém odkazu.

<https://plus.rozhlas.cz/dokazete-si-predstavit-zivot-bez-igelitove-tasky-6540668>

Po přečtení textu a ověření porozumění textu, žáci samostatnou prací odpovídají na otázky. K dispozici mají internet, pokud potřebují, pracují ve dvojicích.

Zadání (hodina matematiky)

Přečti si následující text a pokus se zodpovědět otázky uvedené za textem.

Dokážete si představit život bez igelitové tašky? (14. 4. 2015)⁶

Podle informací Evropské komise totiž průměrný Evropan vyhodí až 200 plastových tašek ročně, přičemž většinu z nich použije pouze jednorázově, což představuje vysokou zátěž pro životní prostředí.

Legislativní návrh dává členským státům dvě možnosti: buď sníží do roku 2019 počet plastových tašek na osobu a na rok na 90 kusů, a poté do roku 2025 na 40 kusů, nebo

---

⁶ <https://plus.rozhlas.cz/dokazete-si-predstavit-zivot-bez-igelitove-tasky-6540668>

postupně omezí a poté zcela zastaví rozdávání plastových tašek k nákupu zdarma, a to do roku 2018.

O návrhu by se mělo hlasovat na plenárním zasedání parlamentu v dubnu.

Které ze dvou nabízených řešení by bylo přijatelnější pro vás? Dokážete si představit jejich uvedení v praxi? A které je podle vás ekonomičtější a ekologičtější?

Otázky:

1. Jaký návrh schválil parlament?

.....

2. Definuj důvody, proč jsme se rozhodli nepoužívat igelitovou tašku a dát přednost tašce látkové.

.....

.....

3. Pokud si budeme kupovat jednu igelitovou tašku na domácnost týdně, kolik za ně zaplatíme za rok?

.....

.....

4. Vyhledej cenu látkové tašky na internetu.

.....

5. V e-shopu jsme se dočetli

Nabízíme ekologické bavlněné tašky vhodné na dlouhodobější používání.

Přibližná hmotnost 0,08 kg. Cena jedné tašky bez potisku je 129 Kč/kus s DPH.

Rozumíš všem informacím, které jsou zde uvedeny? Vytvořte si dvojice a společně se poradte.

.....

.....

.....

6. Jiný dodavatel pro změnu uvádí informaci. Gramáž - 90 g/m². Jak rozumíš této informaci?

.....
.....
.....

7. Zajímavost

Setkali jste se někdy s taškou, které se říká síťovka? Tyto tašky (mimochodem je to český vynález) byly vyráběny metodou síťkování – odtud název síťovka. Zjisti, kdy a kde byly síťovky prvně vyráběny a vyhledej nějakou další zajímavost o síťovkách a sděl ji spolužákovi.

.....
.....
.....
.....
.....

Řešení aktivity z hodiny matematiky

1. Na základě novely jsou obchodníci povinni od 1. 1. 2018 zpoplatnit plastové odnosné tašky (s výjimkou mikrosáčků).
2. Pokud budu používat látkovou tašku je to ekologické, levnější, používáme ji opakovaně, estetické hledisko (módní doplněk).
3. Dopředu se se žáky dohodneme na tom, že zjistí, kolik stojí igelitové tašky (pět až deset korun) v obchodních řetězcích ve městě.
4. Ceny se liší podle použitého materiálu a velikosti tašky od 15 Kč do 120 Kč.
5. – 6. Dvě rozdílné informace poukazující na hmotnost tašky. Se žáky rozebereme význam uvádění těchto informací. Zaměříme se také na DPH, upozorníme žáky, že často se setkají na e-shopech s částkou bez DPH.

7. Počátek dvacátých let dvacátého století, Vavřín Krčil, Žďár nad Sázavou

Aktivita 2

Téma: Šití polštářku

Cílová skupina: 13–15 let

Cíl: používat šicí stroj, pracovat s materiálem a naučit se techniky vedoucí k ušití polštářku. Propojit polytechnickou výchovu s matematikou (podpora mezipředmětových vazeb).

Pomůcky: materiál na ušití polštářku (látka, nitě, nůžky, ...), šicí stroj, popř. možno šít v ruce, papír, tužka, počítač, internet.

Metodický komentář

Žákyně si ušijí v hodině praktických činností podle stříhu polštářek. V matematice pak počítají, za jakou „cenu“ polštářek ušily.

Zadání pro hodinu matematiky

1. Zkus si vypočítat, za jakou „cenu“ jsi dokázala polštářek ušít.

Informace potřebné k výpočtu

Rozměr polštářku 40 x 40 cm

Šíře látky 150 cm, cena za jeden metr látky je 82 Kč

Na 4 polštářky potřebujeme 1,29 m látky

Cena nitě – 1000 m je za 150 Kč

Výplň do polštářku – cena 39 Kč

Výpočet:

2. Nezapomněla jsi na něco? Pokud ano, oprav svůj výsledek.

3. Najdi na internetu podobný polštářek, jaký jsi vyrobila ty a porovnej cenu.

4. Vysvětli výsledek, který jsi zjistila.

Řešení aktivity určenou pro hodinu matematiky

1. Cena za látky je $1,29 \cdot 82 = 105,78$ Kč

Látka na jeden polštářek stojí $105,78 : 4 = 26,445$ Kč

Potřebujeme celkem dva metry nití (spodní a horní nit) $0,15 \cdot 4 = 0,60$ Kč

Celkem včetně výplně bude polštářek stát 66 Kč.

3. Podobný polštářek je na internetu za stejnou anebo nižší cenu.

4. V naší ceně polštářku není započítaná práce (2 – 4 hodiny). Pokud bychom započítali i práci, polštářek má daleko větší cenu, než v online obchodech. Nicméně, vlastnoručně vyrobený polštářek nic nenahradí.

5. Didaktické hry s tematikou finanční gramotnosti

Zařazení her do výuky finanční gramotnosti vhodně výuku doplňuje a žáky zábavnou formou motivuje k prohlubování jejich znalostí v oblasti financí. Na trhu v současné době existuje velice omezený počet deskových her zabývajících se finanční gramotností. Mezi nejznámější z nich patří:

- *Dostihy a sázky* – tato desková hra byla velmi oblíbená v 90. letech minulého století a na počátku 21. století. Je určena především starším dětem. Každý hráč je majitelem stáje. Cílem hry je co nejlépe investovat svěřené prostředky do koní a dostihů tak, aby stáj získala co nejvíce výher. Vítězem se stává ten, kdo nejlépe odhadne situaci a zůstane jako poslední ve hře.⁷
- *Cash-flow* - simuluje skutečné životní finanční strategie a situace. Hráč získává cenné zkušenosti a poznatky pro osobní finance a investování, aniž by musel riskovat své skutečné peníze. Cílem hry je naučit se porozumět svým financím a jejich tokům tak, aby hráč byl schopen využít dosažené informace i v reálném životě. Hru mohou hrát děti od 10 let, která se chtějí naučit zábavnou formou základy finanční gramotnosti. Hra trvá 1–4 hodiny, v závislosti na počtu hráčů a jejich zkušenosti.⁸
- *Finanční svoboda – hra* je simulací životní reality v českém prostředí. Jejím smyslem je radit v průběhu třiceti let tříčlenné rodině, jak naplnit jejich cíle: pořídit si vlastní byt/dům, koupit si bazén/dovolenou, a závěrečným cílem je finanční nezávislost v 60 letech, což reprezentuje určitou naspořenou sumu. Každá rodina má jiné příjmy a z toho plynoucí jiné cíle. Seznamuje hráče s bankovními produkty (např. spoření, hypotéka, stavební spoření) a situacemi jako je např. ztráta zaměstnání. Je vhodná nejen pro žáky 2. stupně ZŠ, ale SŠ (nové rozšíření – Finanční svoboda Reality). Nevýhodou této hry je, že jednak stojí poměrně dost finančních prostředků, jednak její hra (bez přípravy) zabere dvě vyučovací hodiny.

---

⁷ [Dostihy a sázky - Strategická hra | Albi.cz](#)

⁸ [Cashflow klub | O hře cashflow \(cashflow-klub.cz\)](#)

V této publikaci představíme didaktické hry, které vytvořila jedna z autorek publikace. Součástí her je řešení úloh/problémů s finanční tematikou. Uvádíme návrh těchto úloh/problémů, ale uživatel her si může vytvořit svoji databázi úloh/problémů, a to na různá témata z oblasti finanční gramotnosti a pro různé věkové skupiny podle své potřeby.

5.1. Rozhodni se správně

Při tvorbě této hry bylo vycházeno z metody Concept Cartoons (srov. Samková, 2020).

Pravidla hry

Postup pro hraní této hry je následující.

1. Třidu rozdělíme do čtyř skupin.
  2. Každá skupina si vybere jednu postavu (viz obr. 4) a umístí ji na tabuli.
  3. Pokud máme čas, můžeme diskutovat o tom, proč si děti vybraly právě tuto postavu.
  4. Dětem vysvětlíme, aby postavy umístily tak, aby uprostřed vznikl „prostor na problém“, postavy se dívají směrem do středu.
  5. Do středu umístíme příklad, problém – to, co budou skupiny řešit.
  6. Každá skupina napíše řešení, které umístí ke svojí postavě.
  7. Jednotlivé skupiny si určí svého mluvčího (žáci se v této roli střídají), který vysvětlí ostatním způsob řešení, na kterém se skupina domluvila.
  8. Když si třída vyslechne všechny názory, začnou se společně radit, které řešení je správné.
  9. Nalezením správného řešení (pokud nechceme, aby děti soutěžily) hru ukončíme.
- V případě soutěže dané kolo vítězí skupina (skupiny), která měla správné řešení.
10. Hra má tři kola.
  11. Skupina, která získá nejvíce bodů, vyhrává.

Úlohy řešené ve hře

Zadání

1. úkol

Rodina potřebuje nový televizor. V prvním obchodě mají slevu na všechno 15 %, ve druhém obchodě mají slevu 40 % na televizory. V kterém obchodě si má rodina televizor koupit?

2. úkol

Teď se nám pro změnu rozbila lednice. V prvním obchodě mají akci **Dnes bez DPH**. V druhém obchodě mají nápis **Sleva 21 %**. V jakém obchodě je koupě lednice výhodnější (při stejné původní ceně lednice)?

3. úkol

Potřebuji nové boty a čekal jsem na výprodej. Nejdříve je zlevnili o 10 %. To se mi zdálo málo, a tak jsem čekal dále. Přišlo další zlevnění. Nápis říkal – opět zlevňujeme o 10 %. O kolik procent z původní ceny teď byly boty zlevněny?

4. úkol

Kamarádi se dohadovali, kdo si koupil mikinu výhodněji. Původní cena byla stejná. Petr říká, že ji koupil o $\frac{1}{8}$ levnější, než byla původní cena, Pavel ji koupil bez DPH. Kdo koupil mikinu výhodněji?

Obrázek 4: Postavy⁹ pro hru Rozhodni se správně

---

⁹ Postavy byly vytvořeny žákyní 8. ročníku ZŠ Smetanova Vimperk v hodině výtvarné výchovy. Každá postava je ve velikosti formátu A4.

Řešení úloh

1. úkol – úloha nemá řešení, neboť není řečena původní cena televizoru
2. úkol – pokud celkovou cenu zboží napíšeme jako cenu bez DPH + DPH ($x + 0,21x$), v případě slevy 21 % dostáváme slevu z celé této částky. Pokud máme slevu pouze ve výši DPH, pak tato sleva je pouze $0,21x$. Výhodnější je tedy koupit lednici ve slevě 21 % z celkové částky.
3. úkol – o 19 %. Při prvním zlevnění o 10% druhé zlevnění představuje 10 % z 90 %, tedy 9%.
4. úkol – přestože tato úloha vypadá na první pohled stejně jako úloha druhá, situace je zde trochu jiná. Pokud opět cenu výrobku označíme jako $(x + 0,21x)$, po slevě DPH bude stát mikina x korun. Stejnou mikinu zlevníme o $\frac{1}{8}$, tedy 12,5 %, bude její cena 87,5 % z původní ceny, tedy $0,875 \cdot (x + 0,21x) = 1,05875x$. To znamená, že tato cena je vyšší než cena po slevě DPH.

5.2. Make the right choice

Make the right choice je obměnou hry Rozhodni se správně. Pravidla jsou stejná, pouze komunikace probíhá v anglickém jazyce. Hra nám pomáhá propojovat mezipředmětové vztahy (finanční gramotnost, matematickou gramotnost a anglický jazyk)

Zadání úloh

Task 1

What kind of payment cards would you like to choose and why?

Task 2

How much pocket money should children of your age receive and why?

Task 3

What does VAT mean?

Task 4

What's right? (and explain)

2 pennies or 2 pence

(poznámka – 1 penny + 1 penny = 2 pence, 2 pennies nelze – zajímavost pro jednotné a množné číslo)

5.3. Stačí jedno slovo – Indicie

Pravidla hry

1. Utvořte týmy (nejlépe 3–4 hráči).
  2. Připravte si tužku a papír, na který budete zaznamenávat odpovědi na otázky.
  3. Za každou správně zodpovězenou otázku dostane tým jednu indicii (obrázek¹⁰ jako nápovědu) (viz Obr. 5).
  4. V každém kole budou čtyři otázky. Takže můžete získat maximálně čtyři indicie (nápovědy).
  5. Nezávisle na počtu indicií, kdo uhodne, o jaký pojem z finanční gramotnosti se jedná, dostává v daném kole bod.
  5. Hrát budeme tři kola, poté vyhodnotíme vítěze.
- (Pokud hrajeme s celou třídou žáků, hrát tři kola nám zabere jednu vyučovací hodinu)

Zadání a řešení jednotlivých kol

Pro přehlednost uvádíme zadání otázky a hned za otázkou správnou odpověď (zelenou barvou).

1. kolo

1. Kolik je výsledek tohoto příkladu? - 3 100 Kč

(2 . Komenský + 3 . Destinnová) - (2 . T.G.Masaryk – 5 . Karel IV.)

---

¹⁰ Obrázky do této hry nakreslili žáci osmého ročníku ZŠ Smetanova Vimperk.

2. Vyjmenuj ochranné prvky na bankovkách – alespoň pět. **Barevná vlákna, skrytý obrazec, okénkový proužek s mikrotextem, vodoznak, soutisková značka, proměnlivá barva, iridiscentní proužek**

3. Kolik procent je DPH u novin a časopisů? **10 %**

4. Co musíme (konkrétně) odečíst od hrubé mzdy, abychom dostali čistou mzdu? **Sociální, zdravotní pojištění a daň**

2. kolo

1. Co znamená zkratka RPSN? Nejprve napiš zkratku celými slovy a potom vysvětli. **RPSN (roční procentní sazba nákladů) je číslo, které umožňuje spotřebiteli vyhodnotit výhodnost či nevýhodnost půjčky.**

2. V které významné bance v České republice si nemůžeme založit účet? **ČNB**

3. Co znamená deficitní rozpočet? **Schodkový**

4. Kolika procenty (přibližně) je v současné době úročena hypotéka? **2,6**

3. kolo

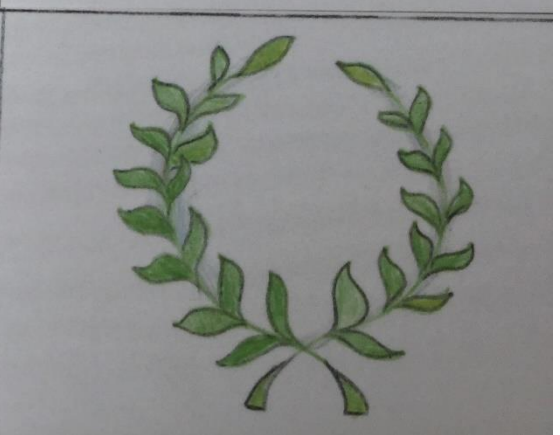
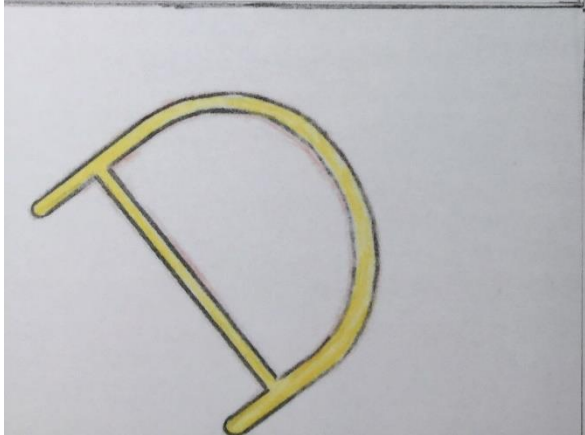
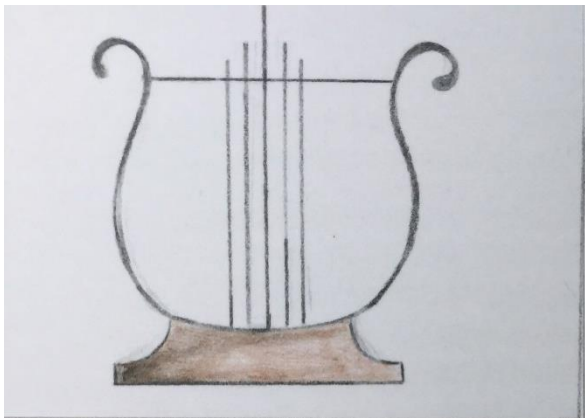
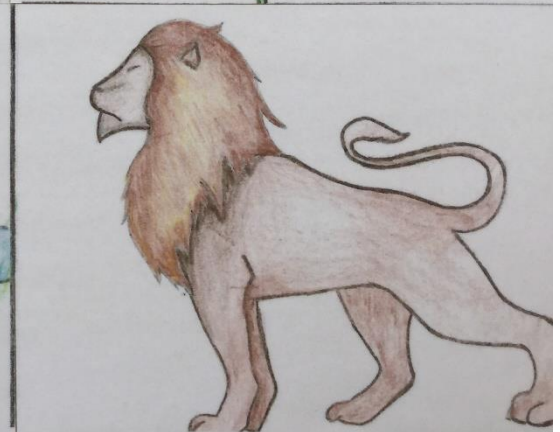
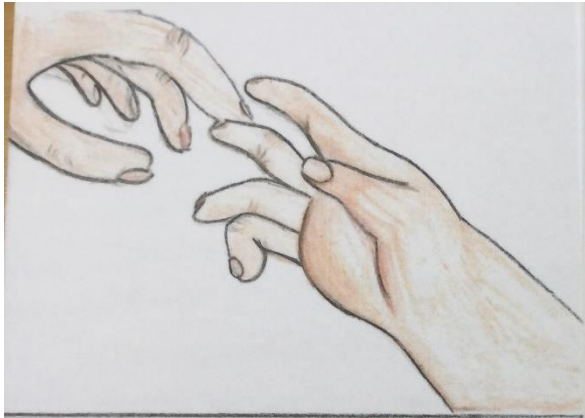
1. Co znamená zkratka p. a. (PER ANNUM)? **ročně**

2. Uveď příklad kryptoměny. **Bitcoin, litecoin**

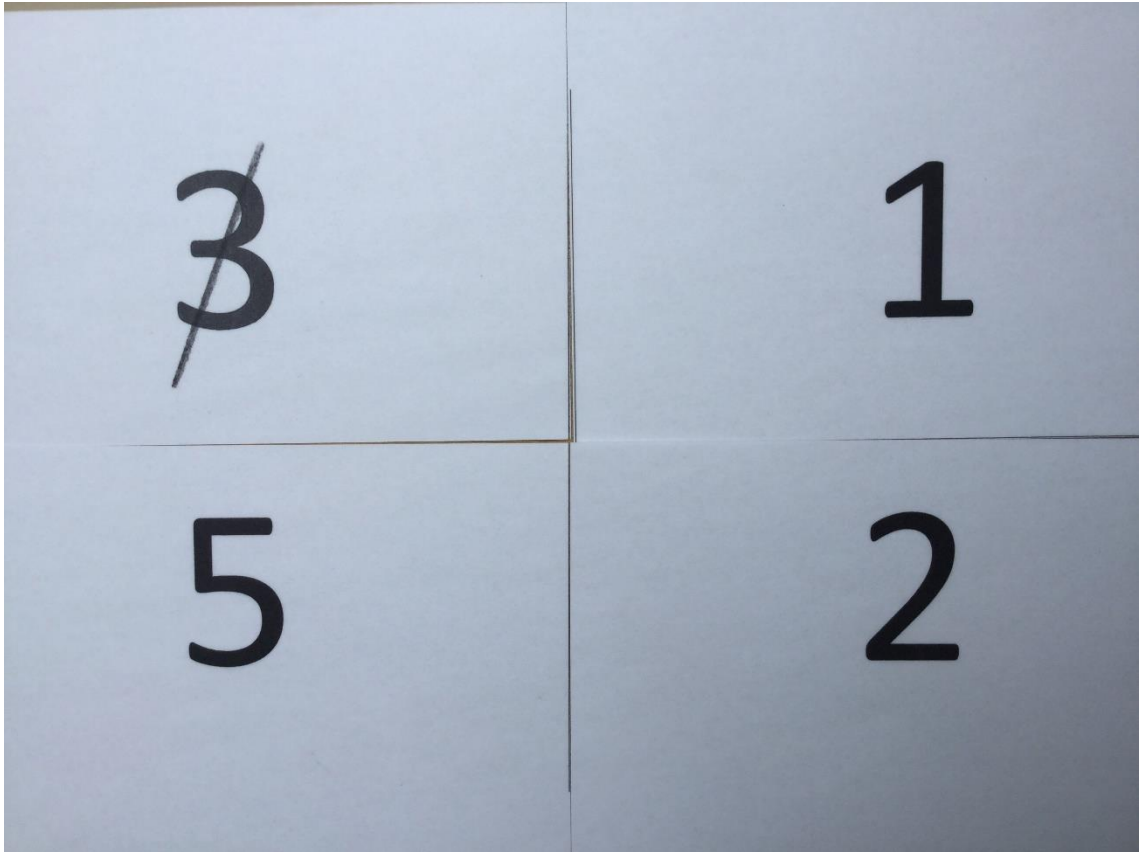
3. Jakou měnou platíme na Slovensku? **euro**

4. Kdo navrhl současné české bankovky? **Oldřich Kulháněk**

Hledaná tři řešení jsou: bankovky, bankovka hodnoty 2 000Kč, mince

Obrázek 5: Obrázky indicí

6. Zajímavé aktivity do hodin

Velmi často se učitel dostává do pozice suplujícího učitele. V tomto případě má možnost „vyzkoušet“ si mezipředmětové propojení finanční gramotnosti a daného předmětu, do kterého vstupuje jako neaprobovaný učitel. Prvotním počinem suplujícího učitele by mělo být pokusit se v daném předmětu najít vazby, které by se daly využít k výuce finanční gramotnosti. Jako příklad uvádíme vstup suplujícího učitele jednak do hodiny hudební výchovy s tematikou lidové písně, jednak do hodiny českého jazyka.

6.1 Aktivita do hodiny hudební výchovy

Na úvod hodiny si vybereme např. dětskou lidovou písničku „*Já do lesa nepojedu*“.
Nejdříve si ji zazpíváme a poté se zamyslíme nad jejím textem.

Aktivita – Já do lesa nepojedu

V písničce se zpívá „Sekera je za dva zlatý a topůrko za tolar“. Se žáky se zamyslíme nad textem a pokusíme se odpovědět na následující otázky:

1. Co je to topůrko?
2. Co bylo dražší a o kolik krejcarů (topůrko nebo sekerka)?

Víme, že 1 tolar = 1 zlatý a 10 krejcarů = 70 krejcarů = 1 míšeňská kopa.

3. Kolik stála sekera a topůrko dohromady?
4. Je pravda, že stála sekera a topůrko 2 toлары a jeden zlatý?
5. V jaké době se asi písnička odehrává?

Řešení – odpovědi na jednotlivé otázky

1. Topůrko je krátká násada například na sekyru, obvykle bývá ze dřeva.
2. Sekera – 120 krejcarů, topůrko – 70 krejcarů
3. 190 krejcarů, což byly dvě míšeňské kopy a 50 krejcarů
4. Není. Doplnující otázka, kolik by jim prodavač vrátil – 10 krejcarů
5. Sedmnácté, osmnácté století

6.2 Aktivita do hodiny českého jazyka

Součástí hodiny českého jazyka je i psaní slohu. Podle probíraného slohového útvaru můžeme zadat práci na téma finanční gramotnosti. Pokud již žáci mají s psaním těchto prací zkušenost, situaci jim ztížíme zadáním slov, která text musí obsahovat. Pro zajímavost vybíráme z prací žáků osmého ročníku ZŠ Smetanova Vimperk. Jedná se o tři ukázky: pohádku, vypravování a básničku.

Ukázka 1 – pohádka

Honza a finanční gramotnost

„Žil byl jednou jeden Honza. Byl velmi vzdělaný a chytrý, ale hodně ho trápilo, že nevěděl, co je finanční gramotnost. Tak se rozhodl, že se přihlásí do kurzu, kde ho to naučí. Honza se na kurzu naučil hodně věcí, ale viděl, že ostatní lidé na kurzu to nechápou tak dobře jako on.

Po nějaké době si Honza našel přítelkyni a založil si s ní rodinu. Honza dokázal výborně uhlídat rodinný rozpočet a jeho rodina se nikdy nebála toho, že se zadluží. I když rodina byla dobře zaopatřena, stále mu leželo na srdci, že někteří lidé opravdu nevědí, co finanční gramotnost je, že je důležitá a že ji v životě budou potřebovat.

Proto se rozhodl, že bude učit finanční gramotnosti jeho vlastní i ostatní děti i celé jejich rodiny z města. Po nějaké době všichni z města byli finančně gramotní a všichni za to vděčili jen Honzovi.“ (žák 8. ročníku ZŠ Smetanova Vimperk)

Ukázka 2 – vypravování

O rodině, která snila o vlastní cukrárně

„Byla jednou jedna rodina, která toužila mít svou vlastní cukrárnu. Jediná jejich výhoda byla, že měli svůj dům, kde měli volné prostory na vybudování cukrárny. Bohužel neměli dost peněz na vybavení a začátek provozu. Jediná jejich možnost byla půjčit si peníze v bance. Každý z rodiny šel do jiné banky, kde zjišťoval podmínky o poskytnutí půjčky, výši úroků a hodnotě RPSN. Pak se celá rodina poradila a vybrala jednu nejlepší bankovní nabídku. Peníze si rodina půjčila. Dále se domluvila na pravidlech nakládání se ziskem. Pokládali to za velice důležitý moment. A proto se domluvili, že v každém měsíci – po zaplacení všech závazků – budou také ukládat peníze na nečekané výdaje, aby měli dost peněz a nemuseli si půjčovat další hotovost a tím se nedostali do dluhové pasti. Rodina vše zvládla a jejich cukrárna byla mezi lidmi velmi oblíbená.“ (žákyně 8. ročníku ZŠ Smetanova Vimperk)

Ukázka 3 – básnička

Rodinka, která si krásně hospodaří

*„Jednoho dne u nás doma,
stala se věc povědomá.
Přišel dopis z banky naší,
že peníze na účet přibyly prací naší.*

*Poplatky mizí z účtů hbitě,
dopisem zjistíme, kolik zbyde.
Kolik peněz na jídlo a domácnost
zajistí naši spokojenost?*

*Když budeme peníze správně čerpati,
a stranou si peníze dávati,
až přijdou náhlé výdaje,
rezervu bez obav použijeme.“*

(žákyně 8. třídy ZŠ Smetanova Vimperk)

Závěr

Předkládaná práce obsahuje návrh aktivit, které slouží k pěstování finanční gramotnosti žáků na 2. stupni ZŠ. Aktivity vždy propojují vzdělávací obsahy 2 nebo více předmětů, konkrétně matematiky, informatiky, českého jazyka a polytechnické výuky. Záměrem mezipředmětové výuky je vést žáka k tomu, aby aktivity simulující finanční rozhodování řešil v širším kontextu a přispěl ke zlepšení své finanční gramotnosti. Je zřejmé, že tento přístup klade na učitele vysoké nároky. Tyto nároky spočívají v tom, že učitel musí mít podrobně prostudována školní kurikula jednotlivých předmětů a v neposlední řadě musí na velmi dobré úrovni komunikovat se svými kolegy, jejichž předměty jsou do výuky zapojeny.

Literatura

ALLEN, R. E. (2010). *Financial Crises and Recession in the Global Economy*. 2. vyd. Edward Elgar, Cheltenham – Northampton 2010.

ČAPEK, J. & MERHAUT. (2013) *Beletrie pro děti*. Praha: Triáda, 2013.

ČŠI (2014). *Mezinárodní šetření PISA 2012. Finanční gramotnost patnáctiletých žáků*. Dostupné z <http://www.csicr.cz/getattachment/d109240a-bacd-4409-9366-58c45a2300a1>.

DOSTÁL, J. (2018). *Člověk a technika*. Praha: NUV, 2018 [online]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/3517_1_1/

KOLÁŘ, J. (1992). *Enšpígl*. Praha: Albatros.

PRŮCHA, J, WALTEROVÁ, E. & MAREŠ, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Nakladatelství Portál.

MF ČR. (2007). *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. Praha: Ministerstvo financí ČR. Dostupné z <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-budovani-financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach>.

NĚMCOVÁ, B. (2016). *Babička*. Praha: Knižní klub.

RUTLEDGE, S. L. (2010). *Consumer Protection and Financial Literacy. Lessons from Nine Country Studies*. Washington, D.C., USA: The World Bank.

SAMKOVÁ, L. (2020). *Metoda Concept Cartoons*. SERIA PEDAGOGICA et. PSYCHOLOGICA.

SHAKESPEARE, W. (2011). *Dvanáct nejlepších her*. Praha: Romeo. ČŠI

KOLDOVÁ, H., PETRÁŠKOVÁ, V. et al. (2020). *Integrovaná výuka z pohledu výuky matematiky*. SERIA PEDAGOGICA et. PSYCHOLOGICA.